

Aktuálne aplikačné problémy pri uplatňovaní nárokov zo zmieniek

11.-te výročie zmenkového seminára
(2005 – 2016)

Banská Bystrica 22.04.2016

JUDr. Branislav Jablonka, PhD.

branislav.jablonka@bajolegal.sk

Externý lektor Justičnej akadémie

Pramene práva

- 1) Zmenkové právo – pramene a vývoj
 - Ústava SR – ústavný zákon č. 460/1992 Zb.
 - Čl. 1 ods. 1 – „právny štát“ – princíp predvídateľnosti práva, princíp právnej istoty
 - Nález ÚS SR, sp. zn.: III. ÚS 107/2007 – všeobecné súdy sú povinné na právnu otázku pri opakovaní v rovnakých podmienkach dať rovnakú odpoveď, ak to nedodržia rozhodnutie všeobecného súdu je ústavne neakceptovateľné
 - zákon č. 191/1950 Zb. zákon zmenkový a šekový
 - zákon č. 566/2001 Z. z. o cenných papieroch
 - Dohovor OSN o zmenkovom práve, Ženeva 1930
 - Občiansky zákonník, Obchodný zákonník

Procesné podmienky konania

Zmenkové súdne konanie

- 2 druhy konania: a) klasické, b) skrátené
- Všeobecné podmienky konania:
 - **Na strane súdu:**
 - a) právomoc,**
 - Nariadenie rady Brusel I č. 44/2001 – čl. 5 ods. 5 – spory týkajúce sa pobočky, zastúpenia, inej organizačnej zložky,...
 - Zákon č. 97/1963 Zb. - § 37 – všeobecné kritérium, § 37 b písm. c) – spory týkajúce sa organizačnej zložky,...
 - pozn.: delenie právomoci medzi všeobecné súdy a rozhodcovské súdy
 - zákon č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní v znení zákona č. 336/2014 Z. z., § 1 vymedzenie právomoci rozhodcovských súdov, § 3 obsah rozhodcovskej zmluvy, § 4 forma rozhodcovskej zmluvy
 - Zákon č. 335/2014 Z. z. o spotrebiteľskom rozhodcovskom konaní – nie je možné rozhodovať spory zo zmenky, pretože zmenka nemôže byť spotrebiteľským sporom (spor medzi dodávateľom a spotrebiteľom), § 1, § 2
 - **NS ČR: 29 Cdo 3613/2009** : - ak má zmenka zabezpečiť plnenie z kauzálneho vzťahu, pričom v kauzálnom vzťahu sa zmluvné strany dohodli, že podriaďujú rozhodcovskému konaniu „akýkoľvek spor vyplývajúci z tejto zmluvy alebo v súvislosti so zmluvou“ potom sa rozhodcovská doložka týka pohľadávky zabezpečenej zmenkou, ako aj zmenky samotnej – v rozpore s týmto nižšie uznesenie ÚS ČR
 - **ÚS ČR: I. ÚS 2615/11 zo dňa 23.07.2012**: „Aby rozhodcovská doložka zakladala právomoc rozhodcu aj v zmenkových sporoch, je nutné, aby v texte doložky boli zmenkové spory priamo uvedené. Spor zo zaistovacej zmenky nie je možné podradiť pod spory v súvislosti s predmetnou (kauzálnou) zmluvou, ide o úplne samostatné spory s iným právnym základom (In: Právní rozhledy č. 18/2012)
 - **Súdny dvor EÚ: C – 419/2011, Česká spořitelna, a.s. v. Gerald Feichter**
 - Čl. 15 ods. 1 Nariadenia RADY ES č. 44/2001 je potrebné vykladať tak, že fyzickú osobu, ktorá má úzke väzby spojené s povolaním vo vzťahu k spoločnosti, ako sú konateľstvo alebo väčšinový obchodný podiel v tejto spoločnosti, nemožno považovať za spotrebiteľa v zmysle tohto ustanovenia, ak podpíše aval (zmenkové ručenie) na vlastnej zmenke vystavenej na zabezpečenie záväzkov tejto spoločnosti zo zmluvy o úvere (t.j. čl. 15 ods. 1 nie je aplikovateľný v tejto veci)
 - Čl. 5 ods. 1 Nariadenia RADY ES č. 44/2001 sa uplatňuje na určenie súdu, ktorý má právomoc rozhodnúť o žalobe, ktorou remitent vlastnej zmenky so sídlom v členskom štáte uplatňuje práva z tejto zmenky, ktorá bola v deň jej podpisu neúplná a bola vyplnená neskôr remitentom voči avalistovi s bydliskom v inom členskom štáte.
 - b) príslušnosť** (vecná - § 9 OSP + § 10 zákona č. 371/2004 Z. z., miestna - § 85 a § 87 OSP)
 - Voľba práva je neprípustná, uplatňuje sa kreačná teória, R NS ČR 29 Odo 574/2006

Procesné podmienky konania

- **Na strane účastníkov:**
 - a) **spôsobilosť byť účastníkom konania** (tzv. procesná spôsobilosť), Uznesenie NS SR zo dňa 01.09.2012, sp. zn.: 5 MObdo 3/2010, In: Zo súdnej praxe č. 5/2012
 - b) **kvalifikovaný návrh na začatie konania** (§ 79 OSP v spojení s § 43 OSP a § 175 OSP), Rozsudok Vrchného súdu v Prahe zo dňa 23.07.2013, sp. zn.: 5 Cmo 169/2013, In: Soudní rozhledy č.1/2014
 - c) **zaplatenie súdneho poplatku** (zákon č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch, Položka č. 1 písm. a) min. 16,50 EUR, najviac 16.596,50 EUR – zmenka nie je obchodná vec ! rovnako aj judikatúra: Uznesenie KS BA zo dňa 23.06.2012, sp. zn.: 2 CoZm 14/2011, 2 CoZm 24/2011, Uznesenie KS BA zo dňa 27.06.2013, sp. zn.: 4 CoZm 19/2013
- **Negatívne :**
 - a) **litispendencia** (§ 83, totožnosť subjektov a totožnosť predmetu konania vyplývajúceho z rovnakého skutku, t.j. konkurencia zmenkového sporu s kauzálnym sporom nie je prekážkou litispendencie)
 - b) **rei iudicata** (§ 159 OSP, prejudiciálna otázka nie je prekážka právoplatne rozhodnutej veci)

Novela č. 438/2015 Z. z.

- Novela OSP – zákon č. 438/2015 Z. z. účinný od 23.12.2015
- § 79 ods. 3 OSP: „Ak ide o žalobu, ktorou sa uplatňuje nárok zo zmenky alebo šeku proti žalovanému, ktorý je fyzickou osobou, žalobca je povinný opísať aj rozhodujúce skutočnosti týkajúce sa vlastného vzťahu so žalovaným, a ak ide o žalobcu, ktorý svoje právo preukazuje nepretržitým radom indosamentov, skutočnosti týkajúce sa vlastného vzťahu jeho právnych predchodcov so žalovaným. K žalobe sa pripojí zmenka alebo šek a ďalšie listiny potrebné na uplatnenie práva z nich. Ak zmenka alebo šek boli vystavené na zabezpečenie záväzkov z písomnej zmluvy, pripojí sa k žalobe aj táto zmluva.“
- § 79 ods. 4 OSP: „Ak nie je dokázaný opak, platí, že nárok zo zmenky alebo šeku proti žalovanému, ktorý je fyzickou osobou, vznikol v súvislosti so spotrebiteľskou zmluvou.“

Novela č. 438/2015 Z. z.

- § 175 OSP – sa zrušuje (**koniec koncentrovanej zmenkovej éry** od roku 1950 !, jedno z mála konaní, ktoré fungovali rušíme, prečo ?!)
- Čl. I § 17 ods.2 ZZŠ: „V konaní, v ktorom sa uplatňuje alebo vymáha nárok zo zmenky sa z úradnej povinnosti prihliadne na skutočnosti¹⁾ odôvodňujúce námietky podľa odseku 1, ktoré by ten, kto je žalovaný zo zmenky mohol uplatniť, ak jeho zaviazanosť zo zmenky vznikla v súvislosti so spotrebiteľskou zmluvou.“
- Čl. III § 3a ZZŠ: „Neplatné sú zmenkové alebo šekové prejavy urobené v rozpore so zákazom použitia zmenky na zabezpečenie uspokojenia pohľadávky alebo splnenie záväzku zo spotrebiteľskej zmluvy podľa osobitných predpisov.“

Novela č. 438/2015 Z. z.

- § 39 ods. 4 zákona č. 233/1995 Z. z.: „V návrhu na vykonanie exekúcie na podklade rozhodnutia, ktorým sa priznal nárok zo zmenky proti povinnému, ktorý je fyzickou osobou oprávnený opísať aj rozhodujúce skutočnosti týkajúce sa vlastného vzťahu^{4da}) s povinným. Skutočnosti podľa prvej vety je povinný opísať aj oprávnený, ktorý svoje právo preukazuje nepretržitým radom indosamentov. K návrhu na vykonanie exekúcie sa pripoja dôkazy, ktoré tieto skutočnosti osvedčujú.“
- § 57 ods. 1 písm. m): „rozhodnutie, ktoré je podkladom na vykonanie exekúcie, bolo vydané v konaní, v ktorom sa uplatňoval nárok zo zmenky a vyšlo najavo, že vymáhaný nárok vznikol v súvislosti so spotrebiteľskou zmluvou a nebolo prihliadnuté na....“

§ 243 f zákona č. 233/1995 Z. z.

(1) V exekučných konaniach, ktoré sa začali pred účinnosťou tohto zákona a v ktorých sa odo dňa účinnosti tohto zákona vyžadujú pri podaní návrhu na vykonanie exekúcie náležitosti podľa § 39 ods. 4 je oprávnený povinný doplniť návrh na vykonanie exekúcie podľa § 39 ods. 4 do 30 dní odo dňa účinnosti tohto zákona.

(2) Na exekučné konania podľa odseku 1, v ktorých do účinnosti tohto zákona nebolo rozhodnuté o žiadosti o udelenie poverenia sa ustanovenia § 39 ods. 4 a § 40 použijú rovnako.

(3) Exekúcie podľa odseku 1 sa odo dňa účinnosti tohto zákona odkladajú.

(4) Ak sa v konaniach podľa odseku 1 nepreukáže opak, platí, že sú tu dôvody na zastavenie exekúcie podľa § 57 ods. 1 písm. m).

(5) Ak oprávnený návrh na vykonanie exekúcie nedoplní v lehote podľa odseku 1, súd exekúciu zastaví.

(6) Ak oprávnený návrh na vykonanie exekúcie doplní v lehote podľa odseku 1, súd preskúma či je daný dôvod na zastavenie exekúcie podľa § 57 ods. 1 písm. m), a ak exekúciu nezastaví, rozhodne o pokračovaní exekúcie.“.

Nová judikatúra NS SR

- I. Ak navrhovateľ ako dôkaz osvedčenia uplatneného nároku doloží zmenku, platí bez ohľadu na povahu procesného nástroja, ktorý navrhovateľ použil, že: 1. pokiaľ z akýchkoľvek okolností prejednávanej veci vyplynie konajúcemu súdu súvislosť s nekalou povahou či neprípustnosťou uplatneného nároku, je tento ex offo povinný zabezpečiť prieskum nároku v intenciách možnej absolútnej neplatnosti úkonu, v ktorom má nárok základ; 2. pokiaľ súd nevzhliadne žiadnu nekalosť či neprípustnosť predloženého návrhu, súd pristúpi k prieskumu uplatneného nároku v rozmedzí prípadne vznesených námietok zohľadňujúc ich rozsah a povahu, pri rešpektovaní povinnosti posúdiť prípadnú absolútnu neplatnosť úkonu, ak to z vykonaného dokazovania vyplynie.
- II. Ak je vystaviteľom zmenky spotrebiteľ, je možné túto skúmať až po úroveň dohody o vyplňovacom práve, aplikujúc právnu úpravu platnú a účinnú v čase, kedy bola zmenka vystavená.
- III. Aj v prípade, že nie sú podané kauzálne námietky vystaviteľom zmenky (bez ohľadu na to, či je spotrebiteľom), ktorý je na strane žalovaného, je možné preskúmať a podľa okolností prípadu posúdiť nárok na uplatnený zmluvný úrok ako nárok uplatnený v rozpore s dobrými mravmi, ak výška uplatneného nároku podľa úvahy súdu takýto exces dosahuje.

Spoločné stanovisko č. 93 (Zb. 8/2015) zo dňa 20.10.2015

Nová judikatúra NS SR

- **Abstraktný charakter zmenky v súdnom konaní je právne nezávislý len dovedy, pokiaľ nie je spojený s konkrétnym kauzálnym vzťahom. Pre posúdenie oslobodenia od súdneho poplatku účastníka v zmenkovom konaní je tento kauzálny vzťah právne relevantný.**
- (Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Obdo/12/2014 zo 17. decembra 2014, rozhodnutie č. 5)

Nová judikatúra NS SR

- I. Ak došlo k indosácii zmenky po uplynutí lehoty na protest, indosament (rubopis) má len účinky postúpenia pohľadávky podľa ustanovenia § 524 a nasl. Občianskeho zákonníka a zmenkovému dlžníkovi zostávajú zachované všetky kauzálne námietky, ktoré mal voči predchádzajúcemu majiteľovi zmenky podľa ustanovenia § 529 ods. 1 Občianskeho zákonníka.
- II. Ak žalovaný (dlžník) vo včas podaných námietkach proti zmenkovému platobnému rozkazu popiera, že podpis na zmenke je jeho (uplatnil námietku nepravosti podpisu), potom majiteľovi zmenky svedčí dôkazná povinnosť preukázať, že žalovaný zmenku podpísal t. j., že jeho podpis na zmenke je pravý.

(Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1MObdov/6/2012 z 26. novembra 2013, rozhodnutie č. 10)

Medzinárodné právo zmenkové

■ Čl. I § 91 ZZŠ

- Na zmenky sa nevzťahuje Rím 1 (Nar. Rady č. 593/2008), ani Rímsky dohovor o práve rozhodnom pre zmluvné záväzky (zmenky sú výslovne vyňaté)
- Voľba práva je vylúčená pri zmenke (vid'. skôr judikatúra)
- Vzťahuje sa len na fyzické osoby „štátna príslušnosť“ (t.j. právnické osoby idú v režime § 22 ObchZ)
- Riešená je len pasívna spôsobilosť
- Dôležité je skutočné miesto podpisu zmenky (!), nie formálny údaj

Medzinárodné právo zmenkové

■ Čl. I § 92 ZZŠ

- Forma zmenkového vyhlásenia (základná zmenka, aval, indosamenty, akcept) sa spravujú štátom, na ktorom bolo vyhlásenie urobené
- Tzv. roztrieštený formálny status – môžu to byť rozličné právne poriadky (zmenka je podpísaná inde než je avalovaná) – princíp samostatnosti zmenkového záväzku (čl. I § 7) aj na poli kolíznych noriem (!)
- Dôležité je, kde bola zmenka podpísaná, nie kde bola emitovaná – pri posudzovaní zmenkového vyhlásenia
- Opätovne je dôležité miesto skutočného podpisu (musí byť dôkaz, ak sa spochybňuje formálny údaj, že je nepravdivý)
- Výnimka 1 (§ 92 ods. 2 – napr. neplatná zmenka, ale môže byť platný aval)
- Výnimka 2 (§ 92 ods. 3 – napr. český občan akceptuje v SWE zmenku bez mena len s priezviskom – princíp personality potiera teritorialitu)

Medzinárodné právo zmenkové

■ Čl. I § 93 ZZŠ

- Účinky záväzných prehlásení = čas, miesto a predmet plnenia (istina a úroky), námietky, predpoklady postihových práv, charakter záväzku (priamy, nepriamy), zánik záväzku = lex loci solutionis
- Platobné miesto určí zmenka priamo, alebo vyplýva z podporného miesta
- Účinky ostatných prehlásení – napr. akceptanta = lex loci actus (skutočné miesto, v Ženeve však toto germáni nechceli)

Hmotnoprávne podmienky vydania ZPR

Návrh na vydanie ZPR

- Rozhodovanie v merite veci podľa § 175 OSP
- Skúmanie hmotnoprávnych podmienok:
 - Skúmanie esenciálnych náležitostí zmenky, tzv. „predbežné cenzúra“
 - Skúmanie listiny ako takej (najmä zjavné poškodenie, iné závažné nedostatky)
 - Skúmanie, či skutočnosti tvrdené v návrhu zodpovedajú predloženým dôkazom, t.j. overenie totožnosti tvrdení s dôkazmi
 - Skúmanie nepretržitého radu indosamentov
 - Skúmanie preklúzie

Druhy námietok voči plateniu zmenky

- Ženeva (1930) stanovila negatívny spôsob vymedzenia (čl. I § 17 ZZŠ), pôvodne v Haagu (1912) bolo pozitívne vymedzenie
 - Námietky vyplývajúce z predpisov zmenkového práva (tzv. absolútne)
 - Námietky vyplývajúce zo vzťahu medzi majiteľom zmenky (veriteľom) a zmenkovým dlžníkom (tzv. relatívne priame)
 - Námietky vyplývajúce zo vzťahu medzi predošlým majiteľom zmenky a zmenkovým dlžníkom (tzv. relatívne odvodené) za predpokladu, že majiteľ zmenky konal pri nadobúdaní zmenky vedome na škodu dlžníka
 - Iné, pokiaľ to vyplýva z negatívneho vymedzenia v zmysle čl. I § 17 ZZŠ

Druhy absolútnych námietok

Absolútne námietky

- Po prvé, spochybňujú listinu, že je zmenkou
 - Námietka ničotnosti (neplatnosti) zmenky – namieta sa, že listina nie je zmenka kvôli absencii podstatnej náležitosti (čl. I § 1, čl. I § 75 ZZŠ)
 - Námietka formálnej vady podpisu vystaviteľa
- Po druhé, dovoľávajú sa zániku zmenkového záväzku
 - Námietka zmeškania zachovacích úkonov (čl. I § 53 ZZŠ)
 - Námietka kvitancie
 - Námietka preškrtnutia podpisu
 - Námietka zloženia zmenkového dlhu do súdnej úschovy (čl. I § 42 ZZŠ)
 - Námietka premlčania (čl. I § 70, 71 ZZŠ)

Princípy uplatňujúce sa pri absolútnych námietkach

Absolútne námietky

- „Quod non est in cambio no est in mundo“ (čo nie je na zmenke, nie je ani vo svete) – odkaz Ženevy (1930)
- Zmenka mení majiteľa, on nemôže skúmať čo bolo úmyslom, vôľou,... Vystaviteľa
- Obsah záväzku spozná nezávislá tretia osoba výlučne len z textu zmenky, tzv. princíp právneho zdania
- Rigor cambialis
- „Zmenkový záväzok nemôžeš interpretovať s ohľadom na vôľu účastníkov. Interpretuj ho tak, akoby si nič nevedel o okolnostiach emisie zmenky. Vidíš len zmenku, nič viac a nič menej“

Absolútne námietky vyplývajúce z väd listiny

Absolútne námietky

- **Vada v označení zmenky**
 - Nesprávne vyjadrenie slova „zmenka“
 - Nesúvislý text zmenky oddelený rámečkmi spôsobuje neplatnosť zmenky R NS ČR 29 Cdo 5250/2009, iná podoba zase obstála a to v R NS ČR 29 Cdo 722/2010
- **Vada v bezpodmienečnom sľube**
 - Nejednotnosť jazyka – listina musí byť v čase emisie jednojazyčná, do úvahy neprichádza kombinácia jazykov, R NS ČR 29 Cdo 427/2009, Rozsudok KS v Trenčíne zo dňa 28.02.2012, 16 CoZm 3/2012, Rozsudok KS v Bratislave zo dňa 04.10.2012, sp. zn.: 1 CoZm 5/2012
 - Formulácia sľubu „Za túto zmenku zaplatíte...“ – obstojí ešte R NS ČR 29 Cdo 802/2010
 - Zmenka udávajúca menu „koruna“ – je platná, ak táto zmenka je splatná v štáte, kde sa ako mena obehu označuje „koruna“ bez ohľadu na ďalšie prívlastky k tejto mene, Rozsudok Vrchného súdu v Prahe zo dňa 29.05.2012, sp. zn.: 5 Cmo 119/2012
 - Problém „euronovely“ – čl. III § 9 a ZZŠ (zákon č. 659/2007 Z. z.)
 - vzhľadom na to, že čl. III § 9 a ZZŠ je účinný od 01.01.2008 je možné ho aplikovať len na zmenky vystavené po dni účinnosti tejto novely zákona (t.j. po 01.01.2008),
 - ak na zmenkách vystavených v čase do účinnosti novely, t. j. do dňa zavedenia EURA (do 31.12.2007) chýba mena, je potrebné považovať ich za neplatné pre absenciu podstatnej náležitosti (iný spôsob výkladu by ústavne neobstál, pretože zákon – čl. III § 9 a ZZŠ nie je možné vykladať retroaktívne)
- **Vada v dátume a mieste vystavenia**
 - Nesprávne uvedenie miesta – zmenka s miestom „Kostelec“, ktorých je v ČR viac obstojí, R NS ČR 29 Cdo 3106/2009
 - Nesprávne uvedenie dátumu – zmenka s dátumom vystavenia 06.2./07 obstojí, R NS ČR 29 Cdo 3106/2009
 - Dátum vystavenia musí byť potenciálne možný, nemusí byť skutočný, Rozsudok NS ČR 28 Cdo 3071/2010
- **Vada v dátume splatnosti**
 - Zmenka splatná v určitú hodinu je neplatná R NS ČR: 29 Cdo 2162/2010
 - Zmenka splatná do 30.03.2003 je neplatná R NS ČR: 29 Cdo 3361/2010
 - Zmenka so splatnosťou „19.10.19 2001“ obstojí za určitých okolností R NS ČR 29 Cdo 945/2009
 - Zmenka s bližším údajom splatnosti, obstojí za určitých okolností R NS ČR 29 Cdo 803/2013
- **Vada v mieste splatnosti**
 - Zmenka splatná v „K. Vary“, obstojí R NS ČR, 29 Cdo 3817/2012
 - Zmenka splatná v „KE“, neobstojí R KS v KE, 4 CoZm 6/2012
 - Zmenka splatná v „Česká spořitelna, a.s.“, 29 Cdo 169/2013

Absolútne námietky vyplývajúce z väd listiny

- **Vada v označení remitenta**
 - Na zmenke stačí označenie remitenta obchodným menom bez ďalších údajov, R KS v BB 43 CoZm 10/2012
 - Ako označenie remitenta stačí uviesť aj pseudonym (napr. verejne známe osoby: „Martin Kukučín“ = Matej Bencúr, „Ego“ = Michal Straka)
- **Vada v podpise vystaviteľa**
 - Formálna vada podpisu vystaviteľa
 - Ak žalovaný poprie pravosť svojho podpisu na zmenke, dôkazné bremeno preukázania pravosti prechádza na žalobcu R NS ČR: 29 Cdo 1164/2010 a 29 Cdo 3478/2007, to však neplatí ak je podpis žalovaného úradne osvedčený R NS ČR 29 Cdo 1623/2009, ďalej Uznesenie Vrchného súdu v Olomouci zo dňa 24.10.2010, sp. zn.: 14 Cmo 264/2010, Rozsudok KS v ZA, sp. zn.: 14 CoZm 10/2012, Uznesenie KS v BA, sp. zn.: 2 CoZm 20/2011
 - Riaditeľ štátneho podniku nie je o.právnený avalovať zmenku v mene štátneho podniku v zmysle § 6 ods. 2 v spojení s § 19 ods. 3 zákona č. 111/1990 Zb. o štátnom podniku (Rozsudok NS SR zo dňa 24.05.2012. In: Bulletin Slovenskej advokácie 7-8/2013)

Charakteristika relatívnych námietok

Relatívne námietky

- Nemajú pôvod v listine, ani v predpisoch zmenkového práva
- Ide o námietky majúce pôvod v súkromnoprávných vzťahoch súvisiacich so zmenkou, resp. úplne nezávislých vzťahoch medzi majiteľom zmenky a zmenkovým dlžníkom
- Aj keď budú úspešné smerujú len k obrane voči plateniu zmenky, t.j. účinne nemôžu spochybniť platnosť listiny, ani záväznosť podpisov
- Nie je možné ich prenášať na nových majiteľov zmenky s výnimkou ak majiteľ zmenky v čase prevodu zmenky konal vedome na škodu dlžníka

Prelom do originárneho nadobudnutia práv

Vedomé konanie na škodu dlžníka (1)

- Oslabenie „abstrakčnosti“ indosamentu
- Hovoríme o tzv. „simulačnom“ indosamente, resp. idosamente na oko
- „Pôvodný“ majiteľ zmenky sa dohodne s „novým“ majiteľom zmenky, že na neho prevedie zmenku s jediným cieľom, aby nový majiteľ nadobudol „čistú“ zmenku, pretože voči pôvodnému majiteľovi zmenky nie je možné vznášať mimozmenkové námietky, ktoré by inak úspešne mohol zmenkový dlžník voči pôvodnému majiteľovi vznášať
- Účelom je inkasovať zmenkovú sumu v dôsledku abstrakčného účinku indosamentu
- Možnosť zmenkového dlžníka (žalovaného) vzniesť relatívnu námietku voči novému majiteľovi vyplývajúcu z právneho vzťahu medzi zmenkovým dlžníkom a pôvodným majiteľom, avšak len vtedy, ak zmenkový dlžník preukáže, že nový majiteľ zmenky konal v čase nadobúdania vedome na škodu dlžníka – tzv. „odvodená relatívna“ námietka

Malae fidea v. bonae fidea

Vedomé konanie na škodu dlžníka (2)

- Spišiak (s. 64 a nasl. Zmenkové právo podľa ž. k. 1944) uvádza: „V Ženeve sa totiž správne poukázalo na to, že situácia dlžníka, od ktorého veriteľ žiada platbu, je oveľa nebezpečnejšia ako situácia vlastníka, od ktorého niekto požaduje držbu zmenky. Kto zmenku nadobúda, má viac čau na skúmanie okolností týkajúcich sa práv jeho predchodcu, hoci zmenkový obeh ani jemu neposkytuje možnosť veľkého váhania a detailného skúmania. Ale dlžník, od ktorého sa platenie považuje, je natoľko v horšej situácii, že keby odoprel platenie, vznikli by mu značné protestné a žalobné škody nehl'adiac na škodu, ktorú môže utrpieť na dobrom obchodnom mene v dôsledku protestu a žaloby.“
- Na margo rozdielu medzi čl. 17 JZZ a čl. 16 ods. 2 JZZ
- V konaní o vydaní zmenky stačí preukázať hrubú nedbanlivosť (čl. 16 ods. 2 ZZŠ), zatiaľčo v konaní o plnenie zo zmenky je potrebné preukázať vedomé konanie na škodu dlžníka
- Dôležitý je okamih – „čas nadobudnutia zmenky“, t.j. *mala fides superveniens non nocet*, neskoršia zlá viera neškodí
- Kotásek (s. 8 a nasl. Obchodní právo č. 11/2000) – „informačný paradox“ – príliš veľa informácií môže byť na škodu nadobúdateľa zmenky, lepšie je tváriť sa, že kupujem „myš vo vreci“, - ak by som sa ako nadobúdateľ zmenky začal príliš veľa informovať u dlžníka o okolnostiach vystavenia zmenky, je úplne možné, že sa týmto spôsobom dozviem o oprávnených kauzálnych námietkach dlžníka a pri nadobúdaní zmenky budem konať vedome na škodu dlžníka
- Bremeno tvrdenia, ako aj dôkazné bremeno nesie žalovaný
- „avízová“ doložka – slúži na orientáciu zmenkovoprávných účastníkov, sama osebe nepreukazuje, že nový majiteľ mal znalosť o námietkach

Druhy relatívnych námietok

Relatívne námietky (druhy)

- **Námietka neexistencie kauzy**
 - Nemusí byť len príčina spočívajúca v záväzkovoprávnom vzťahu, ale môže byť aj iný účel, napr. výpomoc pre priateľa (princíp: „nič nie je bez príčiny, všetko svoju príčinu má“)
 - Ak existenciu kauzálneho vzťahu tvrdí žalobca, potom je logické, že on má vedomosť ako možno jeho existenciu preukázať (R NS SR uverejnené v ZSP 2/2010 pod č. 18/2010)

- **Zánik kauzy**
 - Zánik súkromnoprávneho vzťahu (úverová zmluva zanikla)
 - Zrušenie zmluvy
 - Odstúpenie od zmluvy
 - Splnenie zabezpečeného záväzku
 - Dôležité je, či skutočnosti hovoriace o zániku záväzku existovali ku dňu vydania ZPR, R NS ČR 20 Cdo 2612/2009
 - Preklúzia zabezpečeného záväzku

- **Omyl v kauze**
 - Nie omyl na zmenke, neplatná zmluva
- **Nepripustná kauza**
 - Právny predpis neumožňuje zaistiť záväzok zmenkou (zákon č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa, Zákonník práce, Trestný zákon)

- **Námietka započítania**
 - Započítať je možné len pohľadávky, ak došlo k započítavaciemu prejavu vôle najneskôr ku dňu vydania ZPR

- **Námietka premlčania kauzálnej pohľadávky – nie je opodstatnená !**
 - Pri premlčaní totiž nedochádza k zániku kauzálneho záväzku, ale iba k jeho oslabeniu, - t.j. „kauzálne“ právo stále trvá

Špecifické námietky voči plateniu zmenky

Špecifické relatívne námietky (druhy)

- Svedčia len dotknutému dlžníkovi, avšak voči ktorémukol'vek majiteľovi zmenky (tzv. princíp „jeden voči všetkým“)
- Námietka prekročenia zastúpenia
- Námietka sfaľšovania podpisu
- Námietka omylu
- Námietka „falošnej“ zmenky
- Námietka neoprávnenej zmeny textu listiny (čl. I § 69 ZZŠ) – nejde o zmenu textu pri tzv. formulári „199“ R NS ČR 29 Cdo 157/2009

Procesné úkony počas zmenkového konania

■ Procesné úkony:

- **Zmena návrhu (§ 93 ods. 2 a 3 OSP)** – ak počas súdneho konania dôjde k indosácii zmenky a súd pripustí zmenu podľa § 92 ods. 2 a 3 OSP, je povinnosťou súdu vždy preskúmať v rámci meritórneho rozhodnutia vo veci samej preskúmať, či novému majiteľovi zmenky svedčí vecná aktívna legitímácia. Posúdenie vecnej aktívnej legitímácie pri navrhovateľovi, ktorý nadobudol zmenku počas konania nemôže byť limitované § 175 ods. 1 OSP, pretože táto otázka nepodlieha koncentrácii, keďže ju odporca môže namietat' logicky až potom ako došlo k indosácii počas konania (t.j. po vydaní ZPR), Uznesenie NS SR zo dňa 09.12.2009, sp. zn.: 5 Obo 80/2009
- **Vzájomný návrh (§ 97 ods. 1 OSP)** – z logiky veci v zmenkovom konaní neprípustný
- **Obrana proti návrhu – započítanie (§ 98 OSP)** – započítanie je prípustné len za podmienky, že k započítaniu došlo najneskôr ku dňu vydania ZPR (osobitnosť započítanie v exekučnom konaní - § 50 ods. 1 EP: „ak po vzniku exekučného titulu nastali okolnosti, ktoré spôsobili zánik vymáhaného nároku...“)

Ochrana spotrebiteľa pri použití zmenky historické expozé

- **Zákon č. 258/2001 Z. z.** o spotrebiteľských úveroch **v znení do 31.12.2007:**
 - § 4 ods.7: „Ak spotrebiteľ použije na splnenie záväzku zo zmluvy o spotrebiteľskom úvere zmenku alebo šek, 8) musí si veriteľ počínať tak, aby boli zachované všetky práva spotrebiteľa, ktoré vyplývajú zo zmluvy o poskytnutí spotrebiteľského úveru.“
 - § 4 ods. 8: „Veriteľ zodpovedá za škodu vzniknutú spotrebiteľovi porušením odseku 7 veriteľom.“
- **Zákon č. 258/2001 Z. z.** o spotrebiteľských úveroch (od 1.1.2008) **v znení do 31.12.2010:**
 - § 4 ods.6: „V súvislosti s poskytovaním úveru od spotrebiteľa alebo inej osoby sa **zakazuje splniť dlh zmenkou alebo šekom.** 8) **Veriteľ smie prijať od dlžníka zmenku alebo šek na zabezpečenie svojich nárokov zo spotrebiteľského úveru, len ak ide o zabezpečovaciu zmenku a zmenková suma v čase vyplnenia je maximálne vo výške aktuálnej výšky nesplateného spotrebiteľského úveru a príslušenstva (vrátane zmluvných pokút a iných nárokov veriteľa zo zmluvy o spotrebiteľskom úvere) vo výške maximálne 30% istiny poskytnutého spotrebiteľského úveru.** Zmenku prijatú, resp. vyplnenú veriteľom v rozpore s predchádzajúcou vetou veriteľ nesmie prijať a je povinný ju dlžníkovi kedykoľvek na požiadanie vydať. Ustanovenie tohto odseku platí aj v prípade zmeny majiteľa zmenky alebo postúpenia práv zo zmenky.“
 - § 4 ods. 7: „Veriteľ zodpovedá za škodu vzniknutú spotrebiteľovi porušením odseku 6 veriteľom.“
- **Zákon č. 129/2010 Z. z.** o spotrebiteľských úveroch (od 1.1.2011) **v znení do 30.04.2014:**
 - § 17 ods. 3: „V súvislosti s poskytovaním spotrebiteľského úveru **nemožno splniť dlh alebo zabezpečiť jeho splnenie zmenkou alebo šekom.** 23)“
 - § 17 ods. 4: „Veriteľ zodpovedá za škodu vzniknutú spotrebiteľovi porušením odseku 3 veriteľom.“
- **Zákon č. 250/2007 Z. z.** o ochrane spotrebiteľa (od 1.4.2014) **v aktuálnom znení:**
 - § 5 a ods.1 písm. b): „**Nepripustné je zabezpečenie uspokojenia pohľadávky alebo splnenie záväzku zo spotrebiteľskej zmluvy zmenkou alebo šekom.** 12ce)“
 - § 5 ods. 5: Predávajúci zodpovedá za škodu ktorú spôsobil spotrebiteľovi porušením odseku 1 “

Spory s nízkou hodnotou sporu podľa Nariadenia č. 861/2007

- **Zásady konania**
 - Písomnosť konania (čl. 5 ods.1)
 - Pojednávanie sa nariaduje, ak to súd považuje za potrebné, alebo ak to požiadajú niekto z účastníkov

Spory s nízkou hodnotou sporu podľa Nariadenia č. 861/2007

■ Krajský súd v BB, 43 CoZm 10/2013 z 21.11.2013

(rovnako aj 43 CoZm 18/2013 z 28.11.2013, 41 CoZm 35/2013 z 05.02.2014):

- Predvolanie účastníkov na pojednávanie bez ich návrhu
- Vykonanie dokazovania bez návrhu účastníkov, pričom dokazoval skutočnosti, ktoré vôbec neboli tvrdené v návrhu (odporca pritom nevzniesol žiadne námietky voči plateniu)
- Skúmanie spotrebiteľského vzťahu, ktorý nie je predmetom konania
- Právne posúdenie zmenky ako neplatnej nie je správne („Zaplatím za túto zmenku pri predložení...“ v. „Na platenie predložiť v lehote 4 rokov od vystavenia“)
- Otázka úročenia vistazmenky – je otázna
- To, že vyplnená zmenková suma je v rozpore s § 4 ods. 6 zákona č. 258/2001 Z. z. účinného ku dňu uzavretia úverovej zmluvy, nemá v tomto prípade vplyv, pretože účastníkom za navrhovateľa nie je veriteľ z úverovej zmluvy

Zmenková judikatúra v duchu Nariadenia č. 861/2007

■ Krajský súd v KE, 4 CoZm z 13.06.2014

- Zmenka je platná, nie sú 2 rozdielne dátumy splatnosti
- Poukazuje na abstraktnosť zmenky
- Súd môže uložiť navrhovateľovi povinnosť predložiť aj iné dôkazy, hoci navrhovateľ predložil zmenku
- Poukazuje na právnu úpravu § 4 ods. 6 zákona č. 258/2001 Z. z. účinného ku dňu vystavenia zmenky, 12.11.2009
- Poukazuje na § 39 ObčZ – rozpor s kogentnými ustanoveniami (najmä § 53 ods. 4 ObčZ – neprijateľné podmienky, najmä zmenkový úrok 0,25 % denne)

Zmenková judikatúra v duchu Nariadenia č. 861/2007

- **Krajský súd v ZA, 14 Cob 208/2014 z 16.10.2014**
 - Zmenka je platná, nie sú 2 rozdielne dátumy splatnosti
- **Krajský súd v ZA, 14 CoZm 1/2014 z 04.06.2014**
 - Nie je dôvod na prerušenie konania, pretože konanie o predbežnej otázke na Súdnom dvore EÚ bolo zastavené

Zmenková judikatúra v duchu Nariadenia č. 861/2007

■ Krajský súd v ZA, 13 CoZm z 29.10.2014

- Dohodnutý úrok na vistazmenke je možné uplatniť od vystavenia zmenky do dňa jej splatnosti (t .j. do dňa jej predloženia na videnie „*till affter sight*“)
- Názor súdu korešponduje aj s rozsudkom Vrchného súdu v Olomouci, 4 Cmo 214/2002 z 26.11.2003
- Názor korešponduje aj s duchom Ženevy prezentovanom v doktríne Spišiak, J.: Zmenkové právo podľa ženevských dohovorov, Bratislava 1940
- Prvostupňový súd priznal dohodnutý úrok 0,25 % denne od vystavenia do splatnosti zmenky (03.02.2010 – 10.05.2010)

Zmenková judikatúra v duchu Nariadenia č. 861/2007

- **Krajský súd v TN, 16 CoZm 60/2014 z 29.10.2014**
(rovnako aj Krajský súd v TN, 16 CoZm 83/2014 z 25.11.2014)
 - Prvostupňový súd vykonal dokazovanie nad rámec návrhu účastníkov konania bez toho, aby im umožnil sa vyjadriť
 - Podľa Nariadenia je možné dokazovať skutočnosti sporné medzi účastníkmi
 - Z listinných dôkazov dospel prvostupňový súd k inému skutkovému stavu než bol tvrdený navrhovateľom
 - Rozsudok prvostupňového súdu má znaky prekvapivého rozhodnutia („*surprise judgement*“)
 - Prvostupňový súd nepoučil účastníkov podľa § 120 ods. 4 OSP

Zmenková judikatúra v duchu Nariadenia č. 861/2007

■ **Krajský súd v PO, 10 Co 79/2013 z 05.09.2013**

- Rozsudkom sa rozhoduje len o pohľadávke alebo protipohľadávke, t.j. pri zamietnutí návrhu uznesením (avšak toto nie je závažná vada)
- Pohľadávka je zjavne neopodstatnená, napr. vtedy ak ide o zrejmé bezúspešné uplatňovanie práva (napr. prekludovaná pohľadávka), čl. 4 ods. 4 Nar. V pojení s § 138 ods. 1 OSP – tento prípad však pri zmenke nie je daný
- Za zjavne neprípustný návrh tiež nie je možné tento prípad považovať
- Nepredloženie súdom žiadaných dôkazov, neposkytnutie informácie, nemôže byť dôvodom pre zamietnutie návrhu, ak pripojené informácie a dôkazy umožňujú súdu rozhodnúť (najmä v prípade, ak sa nárok uplatňuje zo zmenky), a to najmä v situácii, keď abstraktnosť zmenky je posilnená ešte tým, že zmenka je prevedená na tretiu osobu
- Nespornosť záväzku zo zmenky je daná tým, že majiteľ zmenky nemusí preukazovať nič iného než to, že je riadnym vlastníkom zmenky
- Nemôže byť dôvodom na zamietnutie návrhu to, že navrhovateľ nepreukáže, či vystaveniu zmenky predchádzalo uzavretie kauzálnej spotrebiteľskej zmluvy
- Dokazovanie o nároku je možné len v rozsahu danom Nariadením – odporca musí reagovať do 30 dní od doručenia tlačiva (koncentračná zásada), ak je pasívny je potrebné rozhodnúť len v rozsahu skutočností a dôkazov tvrdených navrhovateľom

Blankozmenka

- čl. I § 10 ZZŠ hovorí len o námietkach
- Prípustnosť používania bankozmeniek bola v histórii sporná
- Ide o zárodok zmenky, t.j. blankozmenka nie je zmenka
- Pojmové znaky:
 - Aspoň 1 podpis, aby sa mohlo hovoriť o vydanej listine
 - Určenie, že má byť zmenkou (aspoň slovo „zmenka“
 - Zámer vydať blankozmenku (subjektívna okolnosť)
- Podvyplnenie a nadvyplnenie prázdnych miest, Uznesenie KS ZA 14 Cob 157/2013
- Rozsah námietok voči plateniu zmenky vo nadobúdateľovizávisí aj od toho, či nadobúdateľ nadobúdal ešte blankozmenku, alebo či už nadobúdal vyplnenú zmenku
 - ak nadobúdal blankozmenku – rozsah námietok je daný čl. I § 10 ZZŠ
 - ak nadobúdal vyplnenú zmenku – rozsah námietok je daný čl. I § 17ŽŽ

KONIEC